

לך, בן-אדם? וכי קמת בבקר וברכתך ברכת
שלא עשני גוי, כלא עשני אשה, שלא
עשני עבד, ולאידך, אורז ישראל בגבורה,
עוטר ישראל בתפארה. בתפארה יציץ אלהים
יתברך מהרכי הפרגוד על כל בני-ישראל בכל
אתר ואתר, איך הם מתקבצים בבתי-כנסיות
ובבתי-מדרשות ואומרים בקול רם: אמן
יהא שמיא רבה מברך לעלם עלמיא! והוא,
המלך, מנענע להם ראשו. אב גדול זקן
מאז ויושב בישיבה ובניו בהאי עלמא
מיחדים יהודיו וקושרים לו כתרים.

ומדמו של גדליה, שהוא גלת הכהרת
של שני הספרים גם-יחד, לקח לו המספר
מעט מעט ללוש את הבצק לנפשות
האחרות, אשר אך חלקים מהן יתאר. אין
כאן כל חדוש על רוחו של גדליה; לא
ידע המחבר להוסיף... ולא עוד, אלא גם
מקלקל הוא ברב, אם חוזר ומערבב בימי
התום הללו, תום גמור, את ימי ההכיסה
של הציוניות, ימי הרצל, "משיח בן יוסף"
והאקציות של הקולוניאליזם. מים קרים
נשפכים על ראשו, בעת הגוף רותח מרוב
חום וחמימות.

ידע היה שטיינברג לתאר גם תאי
הנפש לאדם באשר הוא אדם ואינו עוד
חסיד; אבל כל-זה הנה עשה במין קלות
ובמין הרגל... הוא ירע ללפסר וסגנונו
הקל היה עשוי לכך; אבל הוא עשה זה,
כאשר יעשה אמן במלאכתו, ואך במלאכתו
בלבד...

בן-גוריון.

"לוח אחיעבר".

לוח אחיעבר. ערוך על-ידי
שמעון גינצבורג, ד"ר ש. מ. מלמד
וצבי שארפשטיין. הוצאת, הסתדרות
אחיעבר, ניו-יורק. שנה ראשונה.
תרע"ח - 1919.

גרסמא לעת-עתה פרוה אחת, אשר
בתוך הספר: אמריקה העברית
הכריזה בפה מלא על עמידתה
ברשות-עצמה. הנה עור הכרזה אחת
בין ההכרזות הרבות ממין זה, שזכינו לראות

עולמם והשבון עולמם; והוא ככיר את
היהדות הזאת בכללה ובפרטה! בגבוליה
ובתאיה, מכיר ביותר חשבונה של עולמה.
"טובה גדולה עשה הקב"ה עם כל
בריותיו, שנתן להן את החיים; ועוד הבה
יתרה הראה לעם ישראל שלו, שעמד וצוה
להם גם תרי"ג מצות, בכדי שיזכה אותם
בשכר טוב, כאלו לא היינו מקימים את
המצות, כאלו לא היינו מניחים תפילין ולא
היינו מתפללים, ולא היינו שומרים את
השבת בלי צווי! כלום יש תענוג בעולם
יותר גדול מקיום המצות, ממרוז בפסח,
מתענית יום הכפורים, מתורה ותפלה וכדומה.
אומרים, שהרשעים הם בעל-תאוה רחמנא
לצללו; ואולם הוא, גדליה, גושא הספור
וגושא כל המחשבות הללו, אינו יכול להבין,
אם באמת בעל-תאוה הם, איך זה יכולים
הם לעצור בנפשותיהם, שלא ללקים את
המצות הטובות, הנעימות, המשמחות את
הלב ומרחיבות דעתו של אדם? שוטים הם!
שוטים אומללים! לא די, שאין להם חלק
לעולם הבא, אלא גם מעולם הזה אינם
נהנים כל צרכם..."

זהו טפוס החסיד היהודי על
קרבו ועל כרעיו. זהו אדם, שיצרה אותו
היהדות ההסידית המעשית בכל תומו
ומהלכו. הוא בעצמו, גדליה, אין לו מה
להתאונן על חיו; אמנם יש שהוא נאנה
בלי כל סבה קרובה לזה... אבל בתוך כדי
אנחתו הוא מתפיש מפני עצמו; ואז הוא
גוער בנפשו: "שוטה, מה נאנחת?! נחלי
אפרסמון הסרים לך? כתר מלוכה אין
לך?"

ומה הסרים המה יהודים כמותו בעולמו
של הקב"ה? ומה הסרים הבנים, שלהם אב
שבשמים הדואג כל-כך להם וכל-כך משגיח
עליהם ועל חייהם בהשגחה פרטית ממש?
ביום הראשון והשני בשבוע הרי מקבל
היהודי נחתרות עוד מהענוגה של שבת
שעברה; מיום החמישי ואילך כבר הוא
חש קרבת השבת הבאה. נשאר עוד שני
ימים של של בינתיים: של חל ממש בלי
צל שבת לכאורה. אבל הרי גם לימים האלה
תורה ומצוות. תפילין ותפלה ערב ובקר
וצהרים. הרי מצות-שמע בכל יום והרי
ברכות והרי גטילת-ידיים, והרי הפונות
כסדור ובלמוד. מה הסרת ומה עוד יחסר.

בפרט מחיבת נסיונות בתורת הטבע, מדוע לא יצרו המצרים והבבלים יצירה פילוסופית, אחרי ידיעותיהם בתורת הטבע עלו על זו של הוודים, היוונים והעברים העתיקים? אין זאת, כי אמת היא הנחה אחרת, שהגאון הפילוסופי של עם הוא אחת מסגולותיו של רוח העם או הגזע, ושאינו תלו בסביבה הביאלוגית או החברתית¹ ובכך הלכה לה הסביבה הביאלוגית או, לשון אחר, הטבע הביאלוגי לבלי שוב עוד, ובכל זאת הם שבים בהמשך הדברים מדי פעם בפעם. וכן חוזרים הדברים חלילה. העברים לא יכלו ליצור פילוסופיה, ובכל זאת אין שום ספק בידר, שבתנ"ך נמצאים הרבה רעיונות פילוסופיים והפרות פילוסופיות, אף-על-פי שהוא איננו ספר פילוסופי. "אנו מוצאים בתנ"ך השקפה מפתחת על העולם והחיים, פאנורמה מיטאפיסט, שיטה שלמה של מוסר ומדות, תורת החברה, פילוסופיה של היסטוריה וכו'. בכלל אנו מוצאים בתנ"ך תמר פילוסופי שאינו נופל בערכו מההמר הפילוסופי הנמצא בהאופאניסאדים של הוודים הקדמונים, אבל בעת שהאופאניסאדים נחשבים לספרים פילוסופיים רבי-הערך, אף-על-פי שהם מכילים גם דברי שירה ודת כהתנ"ך, אין התנ"ך ספר פילוסופי. ולא זה בלבד, אלא כי העברים הקדמונים לא חשבו בכלל מחשבות פילוסופיות" (נתעלמה מהמחבר ברע זה הלכה זו שלו, כי בראשית האלף הראשון לפני הופעת כשיחם התעורר הגאון המיטאפיזי בהודו, יון ויוד²). ושוב אנו קוראים, כי "ביהודה העתיקה אין אנו מוצאים את הגעגועים הפילוסופיים של הוודי העתיק ואף לא את שאיפות הפילוסופיות של השכל היווני, כי כל שאיפה פילוסופית דורשת שלות-הנפש ומחיבת שקט-הרוח (המתגעגע והשואף הם, כידוע, בעלי שקט-הרוח ונפשם שלוו עליהם) — הערת (הכותב), וזה חסר שלום העברי לגמרי". אמנם אם היה זה חסר להעם העברי לפני, אין זה חסר לו, כנראה כיום; יש לנו כיום באמת אנשים בעלי שאיפות פילוסופיות, שנפשם שלוו עליהם מכל וכל ורוחם שוקטה — זאת הוכיח לנו הד"ר מלמד במאמרו...

המאמרים שבאים אחר-כך אין בהם מן הפילוסופיה העמוקה של הד"ר מלמד, ובכל-

שנים האחרונות. ההכרזה הזאת כאלו אומרת מלחמה לנו, הסופרים העברים בארצות אחרות: אין אנו צריכים עוד לכם — יש לנו רבו בדומה לזה אנו קוראים גם בהקדמה "מאת המערכת". "לוח אחיעבר, שאנו מסירים אותו בזה לקהל העברי באמריקה — כותבת המערכת — הוא הנסיון הראשון לעשות מפקד לכחותינו הספרותיים בארץ זו ולאסוף אותם תחת דגל אחד". בכל-זאת אל-נא נבהל, רבותי, נפתח-נא את עלי הספר ונעץ בו, אולי חכמו באמת בנינו אלה, צאצאי הספרות שלנו, ממנו, ואז — אז ישמח לבנו גם אנו.

הספר מתחיל בחלק המקרי ופותח את החלק הזה מידענו הד"ר ש. מ. מלמד. הוא דן הפעם על "ההכרה הפילוסופית ביהדות העתיקה" ומשמיענו מיד דין מפורש, כי העברים הקדמונים לא היו עם פילוסופי כהוודים או כהיננים הקדמונים, אחרי ש, ההכרה הפילוסופית מתפתחת רק על יסוד יחס ידוע לטבע הביאלוגי, והרוח העברי העתיק עבר עליו בשתיקה. אמנם בשתיקה לא דוקא, הן היחס הידוע לטבע הביאלוגי הוא בלשוננו של המחבר — כנראה מהמשך הדברים — יחס ידוע לשאלת ההויה והמצאות, והנה השאלה הזאת והתשובה עליה נמצאת כמה פעמים גם ביהדות העתיקה ומקרא מלא הוא: "שאר-מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" (ישעיה, מ', כ"ו). אין זאת אלא שפון המחבר בעיקר אל הדברים האלה: "אחרי שהעברים הקדמונים לא התיחסו אל הטבע הביאלוגי מנקודת-ראות מדעית (לשוננו של קלודגור, לא התעמקו בתוקותיו ולא הסתכלו בו בכונה לגלות את סודותיו ולהבין את סדרם, הלכך לא יכלו ליצור פילוסופיה של הטבע, כמו-כן לא יכלו ליצור פילוסופיה בכלל". אמנם, כנראה, גם אי-יכולת זו לארדוקא למחבר. המחבר שלנו נהרן הוא ומתחר בתחלת הפרק השלישי של מאמרו על נקודת-הראות המדעית ועל כל הטבע הביאלוגי וגזור ואומר, כי זה ש, בראשית האלף הראשון לפני הופעת משחם התעורר הגאון המיטאפיזי (כלומר: *das metaphysische Genie* בגרמנית) בהודו, יון ויהודה ישאר תמיד אחד ממסתרי תולדות ההתפתחות האנושית". יען כי "אם אמת הוא, שהרעיון המפשח בכלל והפילוסופיה

נגינת-הנגינות הרבתי הזאת. גם הוא ירד עם לפיד השירה אל תוך תהום-התהומות, אלא שלא צרף בכור כל סיגיהם אפלים, ולכן במקום לנגן את נגינת-הנגינות הוא צרוב מספר, מן צד שיר ולכל-היותר מתאר. כדי לתת את מנגינת הכרך לא צריך דוקא לתת את הכרך. טעם כעיקר פה ועוד יותר הרבה והרבה מעיקר. רק שורות מעטות מאד של השיר האדיר הזה הן שירה. (עד מתי ישפיעו עלינו משוררינו רוב טובה, רק שירים „אדירים“, הררים התלויים בשערה, שהמקרא שלהם — השירה — מועט והמדרש מרבה). מלבד השיר הגדול הזה ראוי עוד להזכר שירו היפה של א. א. ליסיצקי, ששר „על חוף ניאגרה“. זהו שיר אמריקני אמתי (אמנם השפעת השירה האמריקנית של לונגפלו נכרת בו הרבה), שרציניו הלבנים שלו ה„נדלקים דום באשדת-לכת“ נדמים באמת „כציורי כהב-הודים, שרידמוכרת: ציוני-ירזו לעולם של תפארת וילדות-תום שצלוו נשיה לא תחיה“, והאשדות ירים פה „והם רנים בדמי הליד את שירת האיננים“. שני עולמות מתרוצצים פה זה לומר זה, עד שאחד — הגדול והאיתן — מתגבר על חברו ובוזע את חברו (העלמה שבשירה, שהיתה לקרבן האשדות, היא כאל מלא הוד), ובכל זאת גם השני חי עוד, חי בקרב הראשון. עדים אנו עוד כיום לעולם גדול של תפארת וילדות-תום, החי בקרב טובי המשוררים ובעל-המחשבות של העם המעשי האמריקני. בסוף הספר באו עוד זכרונותיו של אליעזר בן-יהודה (הגם הוא על סופרי אמריקה יחשבו?) והערכות קצרות והעיקר לא שלמות כלל מעריכים סופרים שונים את פעולתם של דוד ניימרק, א. בן-יהודה, לואי ברנדייס וד"ר שמריהו לוין.

ביחד עם המערכת, מקוים אנו, שהמאספים הבאים יצאו משוכללים יותר. ל-ר.

טיסא עסֶר בתור דרמה.

Ritualmord in Ungarn. Jüdische Tragödie in fünf Aufzügen von Arnold Zweig. MDCCCXCIV. Hyperionverlag, Berlin. Die sendung Semaels. (zweite veränderte Auflage von „Ritualmord in

זאת יש בהם, כמעט בכל אחד, דבר-מה, הראוי להשמע. רוב המאמרים האלה עוסקים בחקר ארץ-ישראל, ואף כי רוב המחברים לא חקרו בזה על דעת עצמם, הנה עמלו על-כף-פניהם לאסוף ממה שחקרו אחרים. רק בפלא הדבר, כי אחד מהם, ק. מרמר, נגדר כל-כך אחרי דעת אחדים מן החוקרים הנוצרים, עד שבעין מלתא דפשיטא היא לו, כי ההיסטוריה של עם ישראל מתלתת עם מלכות בית-דוד. הדבר, כנראה, פשוט לו כל-כך, עד שאפילו אינו נושא-ונות בו. ערך ידוע, ולנו, היושבים מחוץ לאמריקה, אולי גם ערך חשוב יש למחלקה „החיים והתרבות באמריקה“, הכוללת את המאמרים האלה: היהדות האורתודוכסית באמריקה; האורדנים היהודים באמריקה; הסטודנטים העברים באמריקה; התנוך העברי באמריקה; הספרות העברית באמריקה; ספרות הדרוש באמריקה; התיאטרון היהודי באמריקה; ההסתדרות הלאומית באמריקה. יש מן המאמרים האלה, הדינים על נושא ענינם בהרחבה ומשתמשים בלוחות מספרים שונים כדי לתת לנו מושג נכון מחיי היהודים מעבר לאוקינוס.

גם הספרים והציורים שבספר אומרים לספר לנו על-דבר חיי היהודים באמריקה ולצירים. אולם הדברים דלים ומדולדלים עד כי הכובים שבהם יצלוו כל-כך היותר למלא קצה גליון חלק של עתון יומי. עולה עליהם הספור מחיי העירה היהודית בתחום שלנו, מאת אברהם שוער. למחבר הזה יש על-כף-פניהם ניצוץ מסופרי הַזֶ'נֶר שלנו, הוולך ואובד גבי-הוא בפיליטוניות הזולה. אף ספורו של ראובן בריינין, ברגע של שכחה, העשוי על-פי הבניה והגזרה של ספורים אירוטיים ידועים, נשכת חיש מאתנו.

בחלק השירים נדפסה הפואימה הגדולה בשם „ניירוק“ מאת שמעון גינצבורג. אמנם ב„הקדשה לקרב“, אשר בראש הפואימה, אומר לנו המשורר, כי „האחרון במשוררים יקום נאָדרי — בכח של אלים שיכלו לשטן“ והוא יקשיב „שיר-ברזל, שיר כרך של כמאל — וירד עם לפיד השירה, בת אלים, אל תוך תהום-התהומות וכו“, וצָנַךְ פָּנור כל סיגיהם אפלים — נגינת-הנגינות רבתי תגאל — בכל-זאת גם הוא מנסה לנגן את